

IÐNÞING 10. MARS 2011. Helgi Magnússon, formaður SI.

NÝSKÖPUN ALLS STAÐAR

Iðnaðarráðherra, alþingismenn, aðrir góðir gestir.

Þó Samtök iðnaðarins setji nýsköpun í forgang á þessu ári, er það engu að síður þannig að viðfangsefnin eru hin sömu og áður en áherslur aðrar og skarpari innan sjálfs iðnaðarins. Við þurfum að endurtaka baráttuefni okkar ár eftir ár því hægagangur og röng stefnumörkun einkenna samfélag okkar – því miður. Annað verður ekki sagt á meðan hagvöxtur er engan veginn nægur og 14 þúsund manns eru án atvinnu auk þess að 8 þúsund störf hafa tapast til viðbótar vegna þeirra sem hafa flutt úr landi.

Samtök iðnaðarins standa fyrir átaksverkefni sem við nefnum ÁR NÝSKÖPUNAR. Það má ekki vera í eintölu. Ár nýsköpunar verða að vera í fleirtölu því nýsköpun þarf að vera stöðug og samfelld innan fyrirtækja. Henni lýkur aldrei ef vel á að vera.

Ég ætla nú í upphafi að vitna í orð úr ræðu minni á Iðnþingi fyrir ári þessu til áréttingar:

„Ef okkur tekst að komast upp úr hjólfari kreppunnar blasa tækifærin hvarvetna við okkur Íslendingum. En við þurfum að komast af stað, hætta að verja tíma okkar illa og taka réttar ákvarðanir í stað hinna röngu.

Til viðbótar við þau margháttuðu tækifæri sem orkuauðlindin gefur okkur er gríðarlega sterk undiralda í nýsköpun, hátækni, hönnun og sprotafyrirtækjum. Tækni-og hátæknifyrirtæki nýta nú aukið svigrúm og eiga betra með að laða til sín menntað og hæft fólk á öllum sviðum. Greinarnar sem féllu í skuggann af bönkunum á blómatíma þeirra eru nú að fá sitt tækifæri. Hátt menntunarstig þjóðarinnar mun ráða miklu um endurreisnina.

Í mótbyr hugsar fólk með öðrum hætti. Menn þurfa að bjarga sér og leggja sig meira fram. Við slíkar aðstæður verða til nýjar hugmyndir, nýjar lausnir. Ég leyfi mér að spá því að seiglan í eðli Íslendinga muni leiða af sér marga mikilvæga frumkvöðla sem spretta upp úr þeim einkennilega jarðvegi sem nú blasir við. Til verður fjöldi nýrra starfa með þeim hætti. En það tekur langan tíma og því þarf að blanda saman hefðbundnum lausnum og nýjum til að ná þeim háleitu markmiðum að skapa 35.000 störf á næstu 10 árum.“

Þetta er allt í fullu gildi núna. Tækifærin eru þarna en kreppan er því miður einnig á sínum stað vegna rangrar efnahagsstefnu og allt of margra misráðinna ákvarðana stjórnvalda á sviði atvinnumála og skattamála sem dregið hafa kjarkinn úr landsmönnum – einmitt þegar við þurfum á allt öðru að halda.

Hugmynd Samtaka iðnaðarins um ÁR NÝSKÖPUNAR hefur verið sérlega vel tekið, jafnt innan iðnaðarins sem og í öðrum atvinnugreinum og hjá samstarfsaðilum og stofnunum.

Nýsköpun er að finna víðast hvar í atvinnulífinu. Hún þarf ekki að felast í því að innleiða nýjungar eða kynna uppfinningar

vísindamanna, heldur felst hún ekki síður í því að finna nýjar lausnir og bæta það sem fyrir er vel heppnað. Það gildir jafnt um framleiðsluvörur, þjónustu, tækni, aðferðafræði, framleiðsluaðferðir, stjórnskipulag eða þá verklag við framleiðslu, sölu og markaðssetningu.

NÝSKÖPUN HUGARFARS

Nýsköpun er hreint ekki bundin við sprotafyrirtæki, hugverk eða tækniidnað. Það er þörf fyrir hana í öllum þeim rekstri sem sættir sig ekki við stöðnun eða afturför.

Nýsköpun í iðnaði og öðrum atvinnugreinum er lykillinn að endurreisn Íslands.

Við þurfum aukna nýsköpun innan starfandi fyrirtækja.

Við þurfum nýsköpun sem getur af sér ný iðnfyrirtæki – annað hvort svonefnd nýsköpunar-eða sprotafyrirtæki eða hefðbundin fyrirtæki sem beita nútímalegum og djörfum aðferðum sem eru líklegar til árangurs.

En umfram allt þurfum við Íslendingar nýsköpun hugarfarsins.

Við erum enn föst í viðjum hrunsins; vonbrigðum, tortryggni, reiði. Því miður eru allt of margir uppteknir af hatri og refsigleði. Það torveldar okkur að komast úr sporunum og horfa fram á veginn. Tregða landsmanna til að hrista af sér andleg áhrif kreppunnar og skortur á beitrri uppbyggingarstefnu í atvinnumálum gerir það að verkum að við

Íslendingar erum að tapa tíma frá því að hefja ferð okkur upp á við að nýju. Menn beina frekar athygli að því að herða reglur og heimildir yfirvalda til inngripa í atvinnulífið, eins og t.d. nýsett samkeppnislög eru hættulegt dæmi um. Árið 2010 fór fyrir lítið í þeirri viðleitni beina sjónum manna fram á veginn.

Árið 2010 er týnda árið og látum fleiri slík ekki ganga yfir okkur!

Það þarf að koma til grundvallarbreytinga. Nýsköpun hugarfarsins er verðugt viðfangsefni.

ÍSLAND HEFUR ÞAÐ SEM VANTAR

Góðir fundarmenn!

Lítum nú á bjartari hliðar.

Þessi örþjóð, 320 þúsund manna, hefur stórkostleg tækifæri, bara ef við kunnum að fara rétt með þau og koma okkur saman um vænlega efnahags-og framtíðarstefnu.

Jarðarbúar eru nú um 7 milljarðar talsins. Hvað vantar helst í heiminum í dag og hvað mun vanta mest í framtíðinni til þess að allur þessi mikli fjöldi manna eigi sér einhverja von? Einna helst:

- Hreint vatn
- Orku
- Matvæli
- Land

Eru þetta ekki meginauðlindir Íslands? Hin risavöxnu viðfangsefni jarðarbúa á næstu árum og áratugum felast í því að geta séð hinum mikla fjölda fyrir mat, vatni, orku og landrými. Þar liggur styrkur Íslands. Þar liggja tækifæri Íslands. Vandí umheimsins er tækifæri okkar. Kuldalegt. En engu að síður staðreynd.

Smáþjóð sem býr yfir þessum aðlindum á að hafa alla burði til að geta nýtt sér þær og lifað góðu lífi. Hún á að geta haldið háum meðaltekjum fólks, háum kaupmætti, lágu atvinnuleysi, haft öflugt atvinnulíf og gott mannlíf.

Til þess að svo verði þurfum við samstöðu um uppbyggingu og nýtingu tækifæranna.

LANGTÍMAHUGSUN Í STAÐ AUGNABLIKSHUGSUNAR

Við þurfum nú að tileinka okkur langtímahugsun í stað þeirrar augnablikshugsunar sem einkennir þjóðina að ekki sé talað um vaxandi fortíðarhugsun, jafnvel fortíðarhyggju eða fortíðarþrá.

Það örlar á einangrunarstefnu í samfélaginu, vilja til að einangra okkur frá Evrópu eða Bandaríkjunum eða öllum heiminum. Tæplega yrði einangrun okkur til framdráttar.

Þversagnir einkenna veruleika okkar Íslendinga um þessar mundir. Það vantar samstöðu um hagvaxtarstefnu og vilja til að auka verðmætasköpun í samfélaginu en slík stefnumörkun er lykillinn að efnahagslegri endurreisn samfélagsins. Það vantar fjárfestingar til að hleypa krafti í atvinnulífið og til að vinna bug á atvinnuleysinu. Það

vantar djarfa efnahagsstefnu sem gengur út á að nýta tækifæri okkar í stað þess að hækka skattprósentur á minnkandi skattstofna sem gerir ekki annað en að dýpka kreppuna að óþörfu. Við getum ekki unað við að þjóðin sé hneppt í skattfangelsi og festist í fátæktargildrum. Við verðum að rífa okkur út úr þessu ástandi með nýrri stefnumörkun.

Á sama tíma liggja fyrir staðreyndir um það hve öflug útflutningstarfsemi landsins er og hve sterk staða okkar er varðandi náttúruauðlindir sem við þurfum þá að nýta rétt og skynsamlega. Útflutningur er ein helsta lífæð landsins. Sökum smæðarinnar erum við afar háð innflutningi á margvíslegum vörum og hráefnum. Sterk staða útflutningsgreina hefur mildað höggið af hruninu 2008.

ÍSLAND OG SÁDI-ARABÍA

Þó samanburður milli einstakra ríkja geti verið varhugarverður vegna mismunandi aðstæðna, verður því þó ekki neitað að staða okkar er góð þegar litið er á það að Sádi-Arabar flytja út olíu sem nemur 6.500 Bandaríkjadollurum á mann (árið 2009) – og þykir mönnum jafnan mikið til koma um olíuauð Arabaríkjanna. Á sama tíma nam útflutningur sjávarafurða frá Íslandi 5.000 Bandaríkjadollurum á hvern Íslending og því til viðbótar var útflutningur orkufreks iðnaðar okkar um 6.000 Bandaríkjadollarar á mann. Þetta eru sláandi tölur og sýna að vissu marki styrk okkar og möguleika. Brýnt er þó að hafa í huga að kostnaður Íslendinga vegna aðfanga er mun meiri heldur en Arabanna. En enga að síður er þetta merkilegt. Við þurfum samt að gera betur. Aukinn útflutningur Íslendinga síðustu 2 árin stafar af lágu

gengi krónunnar en magnaukning er lítil. Við getum ekki byggt á veikunni gengi krónunnar til frambúðar. Við þurfum raunverulega aukningu í gegnum aukin umsvif vegna stóraukinnar fjárfestingar.

Árið 2010 var hlutfall fjárfestinga af landsframleiðslu aðeins 12% - í sögulegu lágmarki í 70 ár. Þetta hlutfall þyrfti helst að vera 20% hið minnsta til að viðhalda framleiðslugetu samfélagsins. Til að ná því þarf árleg fjárfesting að aukast um 150 milljarða króna. Þar gætu stórframkvæmdir í stóriðju og samgöngumannvirkjum ráðið miklu en það dugar ekki til. Virkja þarf allt atvinnulífið – smáa og stóra, gamla og nýja – til að skapa störf með arðsamri fjárfestingu. Virkja þarf sparifé landsmanna til uppbyggilegra verkefna fólks og fyrirtækja. Tækifærin eru til reiðu: Vinnufúsar hendur sem bíða viðfangsefna, innlent fjármagn, hugvit og náttúruauðlindir.

LJÓN Í VEGI ?

En hver er þá vandinn? Eftir hverju er verið að bíða?

Jú, það eru ljón í veginum. Sum gömul og tannlaus, önnur grimm og hættuleg. En ryðjum þeim öllum úr vegi og hefjum ferðina upp af botninum!

Góðir fundarmenn!

Vert að beina athygli að því hve staðsetning landsins hér úti í miðju Atlantshafi er mikilvæg og á ýmsan hátt öfundsverð. Ef við berum gæfu til að nýta þau tækifæri sem gefast vegna auðlidanna í hafinu og vegna þeirra siglingaleiða sem liggja kringum landið, og eru taldar

verða æ mikilvægari á komandi árum, þá aukast enn möguleikar okkar til eflingar þjóðfélagsins og efnahagslegrar velsældar í framtíðinni.

Höfum einnig í huga að færustu sérfræðingar spá því að raforkuverð í N-Evrópu muni tvöfaldast á næstu 20 árum. Þetta kom fram í ræðu forstjóra Landsvirkjunar fyrr í vetur. Og vert er að taka eftir þeim mikla og markvissa uppgangi sem nú einkennir íslenska ferðaþjónustu.

Það er engin ástæða til að draga kjarkinn úr Íslendingum þegar litið er á öll þau tækifæri sem þjóðast og þá sterku stöðu sem þjóðin á að geta haft ef rétt verður haldið á spilum. Það hlýtur að vera rík krafa til okkar að nýta tækifærin á réttan hátt.

Góðir fundarmenn!

Samtök iðnaðarins finna fyrir þeim krafti sem ólgar víða innan iðnaðarins þó við gerum ekki lítið úr vandamálum sem við er að fást. Með átaksverkefninu ÁR NÝSKÖPUNAR erum við að hvetja til dáða og vinna með fólki og fyrirtækjum að því að efla frumkvæði og ýta undir hugmyndir sem geta orðið til góðs á skömmum eða lengri tíma.

Hafa verður í huga að snjöll hugmynd í sprotafyrirtæki getur þurft mörg ár og jafnvel áratugi til að slá í gegn. Frumkvöðlar þurfa oft að sýna nánast ómennska þolinmæði til að ná í mark. En sem betur fer hafa menn fyrir augunum dæmi sem hvetja til dáða og efla frumkvöðlum kjark og vilja til góðra verka.

ÓLGANDI KRAFTUR OG ÞOLINMÆÐI

Oft er bent á sömu dæmin um fyrirtæki í íslenskum iðnaði sem hafa slegið í gegn eftir langa og stranga vegferð. Þau eru sem betur fer fjölmörg og starfa í ÖLLUM atvinnugreinum þó oft sé bent á Actavis, Marel, CCP og Össur. Hafið í huga að Össur er 40 ára gamalt félag. Það byrjaði með einum frumkvöðli og það hefur tekið hálfan mannsaldur að gera það að því glæsilega forystufyrirtæki á heimsvísu sem raun ber vitni. Össur hf. velti 40 milljörðum króna á síðasta ári en salan nam 1,3 milljörðum króna fyrir 12 árum.

Marel byrjaði sem hugmynd eða verkefni í Háskóla Íslands árið 1977. Fyrirtækið var stofnað árið 1983, fyrir 28 árum, og skráð á Kauphöll Íslands árið 1992 en þá var velta félagsins einungis 100.000 evrur en var nærri 600 milljónir evra á síðasta ári, upp undir 100 milljarðar króna og arðsemin góð. Fyrirtækið ver 5-7% af árlegri veltu sinni til nýsköpunar og þróunarverkefna og hefur með þolinmæði og faglegum vinnubrögðum náð því að verða forystufyrirtæki á sínu sviði í heiminum. Margir samverkandi þættir skýra þennan mikla árangur. Ytri og innri vöxtur, stöðugt rannsóknar-og þróunarstarf, skýr stefnumörkun og öflug liðsheild starfsmanna, eigenda og samstarfsaðila á ýmsum sviðum. En þolinmæði er sannarlega eitt af lykilorðunum þegar rætt er um uppgang Marels hf. síðustu 28 árin.

Svona dæmi hvetja til nýsköpunar og þróunarstarfs í atvinnulífinu og þau gefa frumkvöðlum nútímans von og hvatningu til góðra verka. Sem betur fer eigum við dæmi um íslensk iðnfyrirtæki sem hafa með markvissri nýsköpun náð á toppinn.

Það er vel af sér vikið að ná alla leið í harðri alþjóðlegri samkeppni eins og þessi fyrirtæki hafa afrekað. Því sárara er það fyrir þau og aðra

í atvinnulífinu að upplifa að sú umgjörð sem stjórnvöld búa okkur er óviðunandi.

Þegar við segjum það, erum við gjarnan vænd um þröng flokkapólitísk viðhorf, andúð í garð ráðandi afla eða enn furðulegri hvatir. En glögg er gests augað. Í síðustu viku sagði danskur stjórnarformaður Össurar hf. í viðtali á forsíðu Fréttablaðsins:

„..... það er erfitt að reka alþjóðlegt fyrirtæki á Íslandi. Lögum og reglum er breytt í sífellu og erfitt er að fá botn í margar breytinganna. Þá flækja gjaldeyrishöftin hlutina verulega.“

Hann sagði ennfremur að traust erlendra fjárfesta á íslensku viðskiptalífi hafi dregist saman eftir efnahagshrunið og að illa ígrundaðar breytingar á regluverkinu hafi spilað þar stórt hlutverk.

Hlutfé Össurar hf. er nú í meirihlutaeigu útlendinga. Þeir tóku í síðustu viku ákvörðun um að hætta að skrá félagið á Kauphöll Íslands með þessari skýringu: „Við getum ekki verið skráð á hlutabréfamarkaði sem notar gjaldmiðil sem er ekki nothæfur.“

„SEM ER EKKI NOTHÆFUR.“ Þarf frekar vitnana við?

ÍSLAND OG EVRÓPA

Til þess að losna við gjaldeyrishöftin að fullu munum við væntanlega þurfa annan gjaldmiðil en íslenska krónu. Það undirstrikar mikilvægi þess að Íslendingar freisti þess af fullu afli að ná viðunandi samningum við ESB. Það dregur senn til tíðinda í þeim efnunum. Umsóknarferli hefur

staðið yfir frá sumrinu 2010. Fram hefur farið yfirgripsmikil, vönduð og fagleg vinna embættismanna og samninganefndar Íslands undir öruggri forystu Össurar Skarphéðinssonar, utanríkisráðherra.

Senn styttist í að fyrir alvöru reyni á samningsvilja ESB í þyngstu áttakamálunum. Allir vita að tekist verður á um sjávarútvegs- og landbúnaðarhagsmuni ásamt fjölda annarra mikilvægra hagsmunamála. Þá þurfa íslenskir samningamenn að hafa sem breiðast bakland á sviði stjórnmála og meðal kjósenda. Það dregur fyrir til úrslita í þessum málum en margir gera sér ljóst. Í mínum huga varðar mestu að Íslendingar nái sem bestum og hagstæðustum samningum fyrir einstakar atvinnugreinar, neytendur og samfélagið allt.

Ljóst er að ýmsir innan Samtaka iðnaðarins eru uggandi. Það á ekki síst við félagi okkar í mjólkur- og kjötiðnaði. Það eiga fáir meira undir en þeir að samningar verði okkur Íslendingum hagfelldir. Fyrir því verður að berjast til síðustu stundar og ég hef ekki trú á því að landsmenn samþykki aðild að ESB í þjóðaratkvæðagreiðslu nema samningarnir verði okkur hagstæðir.

Sjálfur ætla ég að meta innihald samninganna áður en ég ákveð hvernig ég ver atkvæði mínu í þeirri þjóðaratkvæðagreiðslu um ESB sem ráða mun úrslitum.

Með hagstæðum samningum eigum við erindi í ESB. Annars ekki og þá þurfum við að halda áfram að hokra hér með þá íslensku krónu sem erlendir fjárfestar hafa nú gefist upp á – hvort sem okkur líkar betur eða verr.

Í Evrópumálunum ætla Samtök iðnaðarins ekki að sitja hjá og bíða þess sem verða vill. Við höfum kynnt okkur þessi hagsmunamál með ýmsum hætti á liðnum árum, m.a. á vettvangi sérstakrar Evrópunefndar sem starfað hefur innan samtakanna í nokkur ár til að meta aðstæður. Starf hennar breyttist þegar umsóknarferlið hófst á síðasta ári.

Nú ætlum við að beina starfi okkar þannig að horfa fram á veginn og gera okkur far um að meta aðstæður næstu árin og freista þess að hafa yfirsýn yfir iðnaðinn, atvinnulífið og umhverfi samfélagsins þegar og ef Ísland verður fullgildur aðili að ESB.

FRAMTÍÐARHÓPUR IÐNAÐARINS

Hjá Samtökum iðnaðarins ætlum við ekki að vakna upp einn daginn við það að Ísland sé komið inn í ESB án þess að við séum undirbúin undir það sem þá tekur við.

FRAMTÍÐARHÓPUR Samtaka iðnaðarins hefur verið skipaður. Verkefni hans verður að fjalla um fjölda mikilvægra þátta miðað við aðild Íslands að ESB, svo sem nýskipan atvinnulífsins eftir ESB aðild, samkeppnismál, hagvöxt, fjárfestingar, fjármálakerfið, hagstjórn, útflutning og markaði, ríkisfjármál og skattastefnu, vinnumarkað, peningastefnu, hlutabréfamarkað, menntamál, rannsóknir og nýsköpun – svo eitthvað sé nefnt.

Formaður FRAMTÍÐARHÓPS SI er Árni Oddur Þórðarson, forstjóri Eyrir en Eyrir hf. er umsvifamikill fjárfestir í íslenskum og alþjóðlegum iðnaði.

Við væntum mikils af starfi hópsins en hann mun skila stjórn SI áfangaskýrslu í lok árs og næsta lönping að ári mun fjalla um viðfangsefni hópsins: ÍSLAND OG ESB.

Góðir fundarmenn.

Senn lýk ég máli mínu.

Þversögn einkennir líf okkar Íslendinga.

Við erum auðug smáþjóð sem hefur alla burði til að geta lifað hér góðu og frjóu lífi án atvinnuleysis og örbyrgðar.

En við erum ekki að nýta tækifærin. Röng efnahagsstefna og heft hugarfar hamlar gegn því.

Við svo búið má ekki standa lengur. Týnum ekki fleiri árum úr endurreisn Íslands eftir hrun. Við leysum engan vanda með því að horfa sífellt í baksýnispegilinn og kenna hvort öðru um. Réttarkerfið sér um það sem þarf. Við eigum ekki öll að taka að okkur dómarastörfin.

Horfum fram á veginn og nýtum ríkidæmi þjóðarinnar rétt. Notum náttúruaulindirnar með yfirveguðum og öflugum hætti.

Hættum að verða okkur til minnkunar á alþjóðlegum vettvangi með því að hóta hér þjóðnýtingu lögmætra erlendra fjárfestinga að hætti Bólivíu og Ekvador.

Látum af skattastefnu dauðans sem núverandi ríkisstjórn hefur innleitt á síðustu 2 árum.

Afnemum gjaldeyrishöftin eins fljótt og frekast er unnt.

Og kveðum niður Icevedrauginn.

Kveðum niður alla þá drauga sem hamla því að þjóðin geti lifað hér góðu og gjöfulu lífi.

Til þess þarf NÝSKÖPUN HUGARFARSINS.

Takk fyrir.